

Literatūras ceļvedis

Nr. 6/2021

Augusts/septembris

ISSN 2592-8392

Ar jaunumiem dažādos literatūras žanros klāt rudens sezonas pirmais "Literatūras ceļveža" numurs. Kā allaž, ir dažas grāmatas, kuru ieteikumus vēlamies izcelt īpaši. Viena no tām – pazīstamā vācbaltiešu rakstnieka Zigrīda fon Fēgezaka stāsts "Pizas pastarā tiesa", kura tulkojumu nesen sagatavojis Pēteris Bolšaitis. Izdevumu var uzskatīt par vienu no piemiņas zīmēm izcilajam tulkotājam, ķīmiķim, sabiedriskajam darbiniekam, kurš grāmatas tapšanas laikā devās mūžībā. Darbs veidots kā alegoriska leģenda no dziļiem viduslaikiem, savukārt par personāžiem izmantoti tēli no Dantes Aligjēri "Dievišķās komēdijas". Acīmredzot tāpēc autors grāmatai piešķīris ironisku apakšvirsrakstu: "Stāsts par valdniekiem, politiķiem un tautu... senajos viduslaikos". Lai gan grāmata sarakstīta visai tālajā 1947. gadā, tā ir neticami mūsdienīga. Uz katra soļa atklājas cilvēces (un arī mūsu pašu) mūžam aktuālās rakstura īpašības – gan atklātās, gan slēptās. Uz grāmatas vāka izlasāms arī otrais grāmatas nosaukums: "Mans ticības apliecinājums" – tā Fēgezaks nosaucis savu uzrunu, saņemot godalgu par šo literāro darbu. Stāstu vērts izlasīt un aizdomāties, īpaši šobrīd. Arī otrā īpaši izceļamā grāmata ir tulkojums. Lai gan izbaudīt tā labskanību un kvalitāti pilnībā spēs vien itāļu valodas pratēji, anotācijas tekstā uzzināsiet par Rūdolfa Blaumaņa noveļu tulkojuma sagatavošanu un pirmizdevumu itāļu valodā jau pirms teju 80 gadiem (tulkoāja Marta Rasupe), kā arī poligrāfiski pievilcīgo šogad Itālijā tapušo atkārtoto izlases izdevumu, kura vāku rotā cita slavena latvieša – Vilhelma Purviša – gleznas reprodukcija. Grāmata pieejama LNB krājumā. Vēl viena jaunā numura aktualitāte – sadarbību ar "Literatūras ceļvedi" uzsākuši Latvijas publisko bibliotēku speciālisti – arī turpmāk izdevuma slejās ceram sastapt literārus jaunumus no mūsu valsts reģioniem. Atgādinām, ka mūsu ieteiktos grāmatu stāstus var ne vien lasīt, bet arī klausīties – LNB skaņu ierakstu krātuve papildināta ar jauniem ["Literatūras ceļveža" klausāmierakstiem](#).

Sagatavotāji:

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas profesors Ojārs Lāms

LU Humanitāro zinātņu fakultātes pasniedzējs Arturs Skutelis

LNB Pakalpojumu departamenta Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru informācijas eksperte Astra Šmite

LNB Pakalpojumu departamenta Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavas nozaru galvenā bibliotekāre Guna Ulmane

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas galvenie bibliogrāfi Ingrīda Peldekse un Toms Herings

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere un galvenās bibliotekāres Madara Freivalde un Solvita Ozola

LNB Atbalsta biedrības konsultante Dārija Juškeviča

Rundāles novada Pilsrundāles bibliotēkas vadītāja Aelita Ramane

Literatūras blogere Līva Alksne (<http://lalksne.blogspot.com>)

Atbildīgā par izdevumu: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere

Korektore: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra galvenā bibliotekāre Māra Jēkabsons

Maketētāja: Enija Lukumiete

Grāmatu vērtējumus saglabāts vērtētāju individuālais stils

Seko un dalies ar
#lnblv

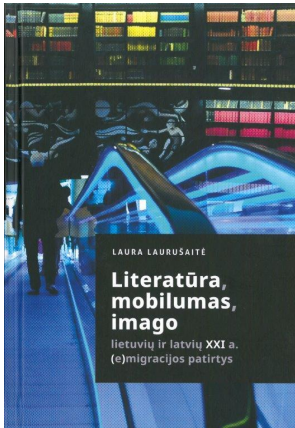
Facebook.com/lnb.lv

Twitter.com/LNB_lv

Instagram.com/lnb.lv

© Latvijas Nacionālā
bibliotēka, 2018

Ojārs Lāms

Laurušaitė, Laura. Literatura, mobilitāte, imago : lietuvių ir latvių XXI a. (e)migracijos patirtys. (Literature, Mobility, Imago : Twenty-First-Century (E)migration Experiences of Lithuanians and Latvians). Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019. 321 lpp. ISBN 9786094252570.

Baltijas valstīm atgūstot neatkarību, nez vai kāds varēja iedomāties, ka XXI gadsimtā par būtisku nācijas identitātes daļu kļūs migrācija un mobilitāte, globalizācijas apstākļos veidojot pilnīgi jaunu nacionālās esamības paradigmu. Laura Laurušaitė zīmīgajiem XXI gadsimta migrācijas procesiem pievērsusies, pētot to atspoguļojumu literatūrā, turklāt aptverot gan latviešu, gan lietuviešu tekstus. Vērienīgais un novatoriskais pētījums ir nozīmīgs devums un vērtīgs veikums literatūrzinātniskajā baltistikā. Pētījums atklāj gan nozīmīgo un kopīgo, gan atšķirīgo abu baltu tautu literatūras formā iestrādātajās atbildēs uz XXI gadsimta izaicinājumiem.

Monogrāfija lasītāju tuvina plašam latviešu un lietuviešu mūsdienu tekstu klāstam, veicinot savstarpēju interesi un izpratni. Darbs iezīmīgs arī ar pamatīgu teorētiski metodoloģisku bāzi, kura iedzīvina mūsdienīgas komparatīvistikas iespējas, jo īpaši imagoloģiskās pieejas vērtību literatūras pētniecībā, kā arī gastropoētikas izpētes iespējas, rakstot par kulinārās identitātes izpausmēm tekstos.

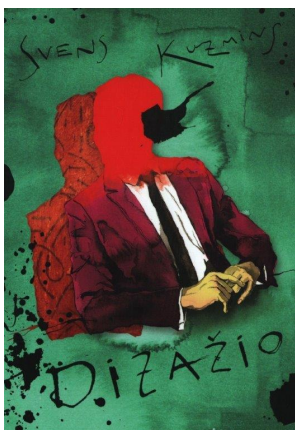
Monogrāfija ir ieguvums gan latviešu un lietuviešu literatūras pētniekiem, gan pienesums mūsdienu kultūras un literatūras procesu izpratnes veicināšanai starptautiskā mērogā. Labi strukturēts, sarakstīts precīzā zinātniskā valodā, bagātināts ar daudziem piemēriem, izdevums ir aizraujoša lasāmviela ikvienam, kuru interesē atbilstoši meklējumi uz XXI gadsimta izvirzītajiem jautājumiem cilvēka un nācijas eksistences kontekstā. Grāmatai pievienots kopsavilkums angļu valodā.

<https://savb.lt/lt/book/literatura-mobilumas-imago-lietuviu-ir-latviu-xxi-a-emigracijos-patirtys>

Atslēgvārdi

salīdzināmā literatūrzinātne; migrācijas literatūra; latviešu un lietuviešu literatūra; kulinārā identitāte literatūrā

Arturs Skutelis

Kuzmins, Svens. Dizažio : romāns. Rīga : Dienas Grāmata, 2021. 278 lpp. ISBN 9789934595400.

Svena Kuzmina jaunākais romāns "Dizažio" ir smalks un asprātīgs skatījums uz radoša cilvēka dzīvi, virsotnēm un kritumiem kādā izdomātā Latvijas pilsētā – Hohmā. Vienlaikus Kuzminam izdevies notvert arī ar mākslas pasauli nesaistītiem cilvēkiem pazīstamas situācijas, kas parādītas viegli, pat ne pārāk patīkamus varoņus attēlojot nevis ar īgnu izsmieklu, bet gan ar cilvēcīgu smaidu. Ikviens lasītājs, kurā kaut reizi ir kaut kas urdējis par mākslas jēgu vai dīvainajām dzīves situācijām, atradīs šajā romānā kaut ko sev tuvu un pazīstamu, turklāt, ļoti iespējams, ļaus uz to paskatīties jaunā gaismā.

<https://www.youtube.com/watch?v=ojsAc4nBDPI>

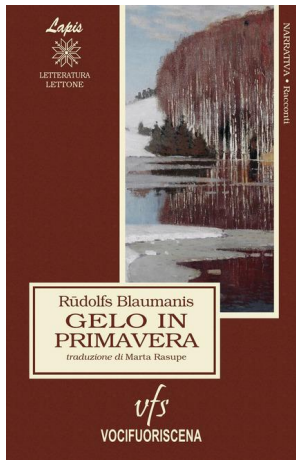
<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/iznaxis-svena-kuzmina-romans-dizazio.a416381>

<https://www.delfi.lv/kultura/news/books/iznaxis-svena-kuzmina-otrais-romans-dizazio.d?id=53475355>

Atslēgvārdi

latviešu romāni

Astra Šmite

Blaumanis, Rūdolfs. Gelo in primavera, e altri racconti. Traduzione di Marta Rasupe. Viterbo : Vocifuoriscena, 2021. 245 lpp. ISBN 9788899959395.

Daudzus pārsteigs, bet lielu daļu noteikti iepriecinās ziņa, ka Itālijas pilsētas Viterbo izdevniecībā "Vocifuoriscena" nesen izdots mūsu literatūras klasiķa Rūdolfa Blaumaņa (1863–1908) noveļu krājums. Tulkojuma autore – Marta Rasupe (1900–1982), teksts pamatā pārlikts no noveļu krājuma pirmā izdevuma itāļu valodā jau tālajā 1945. gadā, kad, valdot pēckara jukām, tulkotājam bija izdevies atrast ne vien izdevēju un līdzekļus papīram, bet arī panākt, lai tulkojums nonāktu pie itāļu lasītājiem.

Pirms šī krājuma otrreizējās publicēšanas izdevējs ir parūpējies par teksta pārskatīšanu. Šo darbu paveicis Latvijā labi zināmais baltu valodnieks, profesors Pjetro Umberto Dini (*Pietro Umberto Dini*). Kā grāmatas pēcvārdā raksta profesors, labojumi Rasupes tulkojumā notikuši vairāku apsvērumu dēļ: dažos gadījumos, lai modernizētu valodu, vai norādot pareizās latviešu valodas formas īpašvārdiem, citos gadījumos, lai stāstījums taptu gludāks un saprotamāks. Tā kā 1945. gada izdevumā bija izlaisti atsevišķi īsāki vai garāki fragmenti, tekstu nācies papildināt, lai tas būtu saskaņā ar oriģinālu.

Itālijas lasītājiem atjaunotā un uzlabotā tulkojumā pieejamas piecas Blaumaņa noveles: "Nāves ēnā", "Salna pavasarī", "Pie bedres", "Purva bridējs", "Andriksons". Grāmatā ievietoti arī attēli no Blaumaņa darbu latviešu izdevumiem un filmām. Krājumu bagātina profesora Dini sastādītās Blaumaņa un Rasupes biogrāfijas, kā arī neliels katras noveles apraksts un bibliogrāfija.

"Vocifuoriscena" ir neliela izdevniecība, kas ļoti ciena lasītājus un pirmkārt rūpējas par publicēto tekstu kvalitāti. Tā izdod grāmatas nelielās tirāžās, turklāt tās ir skaisti – pat izsmalcināti – noformētas. Arī Blaumaņa noveļu krājumu – izdevniecības dāvanu Latvijas Nacionālajai bibliotēkai – ir patīkami paņemt rokās. LNB pieejami vēl divi "Vocifuoriscena" izdevumi: "Cronaca rimata della Livonia = Livländische Reimchronik" un Dini Pietro Umberto darbs "L'anello Baltico : Lituania, Lettonia, Estonia: un profilo storico-culturale".

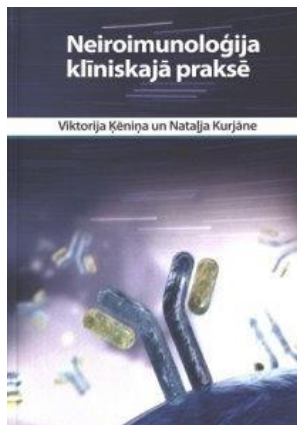
https://www.vocifuoriscena.it/catalogo/titoli-gelo_in_primavera.html

<https://www.ibs.it/gelo-in-primavera-altri-racconti-libro-rudolfs-blaumanis/e/9788899959395>

Atslēgvārdi

latviešu noveles

Guna Ulmane

Kēniņa, Viktorija. Neuroimunoloģija klīniskajā praksē. Rīga : Medicīnas apgāds, 2021. 239 lpp. ISBN 9789934573231.

Grāmatas autore ir Rīgas Stradiņa universitātes Bioloģijas un mikrobioloģijas katedras pasniedzējas neiroloģe, imunoloģe, docente, Dr. med. Viktorija Kēniņa un interniste, imunoloģe, asoc. prof., Dr. med. Natalja Kurjāne. Neuroimunoloģija ir nozare, kas sevī apvieno neiroloģiju – mācību par nervu sistēmu –, un imunoloģiju – mācību par imunitāti. Izdevums sākas ar vispārīgu imunoloģijas pamatu apskatu un iepazīstina ar dažādām neuroimunoloģiskām slimībām. Atsevišķa grāmatas daļa veltīta autoimūno neiropātiju diagnozēm, kā arī autoimūniem encefalītiem. Uzmanība tiek vērsta arī uz retāk sastopamiem paraneoplastiskiem neiroloģiskiem sindromiem, kas bieži sagādā grūtības gan to atpazīšanā, gan piemērotas ārstēšanas izvēlē, kā arī biežāk sastopamām demielinizējošām centrālās nervu sistēmas slimībām. Izdevumā apskatīti vaskulīti ar nervu sistēmas iesaisti, kā arī idiopātiskas iekaisīgas miopātijas. “Neuroimunoloģija klīniskajā praksē” būs atbalsts medicīnas speciālistiem ikdienas darbā, kā arī noderīgs uzzīņu avots studentiem. Grāmata būs lietderīga praktizējošiem un topošiem neirologiem, kuri interesējas par autoimūnām neiroloģiskām slimībām, to patoģenēzi un terapijas iespējām. Izdevums piedāvā bagātīgu vizuālās informācijas apjomu tabulu, shēmu un fotogrāfiju formā.

<https://www.rsu.lv/aktualitates/izdota-gramata-neuroimunologija-klinskaia-prakse>

Atslēgvārdi

medicīna; neuroimunoloģija

Lestlande, Anitra. Kaitēkļi un slimības : viena grāmata visa dārza aprūpei. Rīga : Latvijas Mediji, 2021. 286 lpp. ISBN 9789934154584.

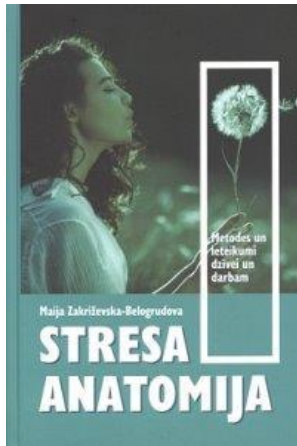
Anitra Lestlande – Valsts augu aizsardzības dienesta Integrētās augu aizsardzības daļas vadītāja ar iespaidīgu praktisko pieredzi kultūraugu audzēšanā – sagatavojusi visaptverošu izdevumu par augu aizsardzību dārzā. Grāmatas priekšvārdā autore norāda visiem jau šķietami zināmo, ka Latvijā ir tradicionāli kopt savu dārzu – lielāks vai mazāks, bet tas ir teju ikvienā privātmājā un lauku sētā. Katrs dārzkopis savā iztēlē ik pavasari vizualizē savu dārzu – kādam tam būtu jāizskatās, kad viss iesētais un iestādītais būs sazaļojis un ziedošs. Šajā iztēles vīzijā gan nav paredzēta vieta ne mainīgajiem un augus ietekmējošajiem laikapstākļiem, ne augu kaitīgajiem organismiem – slimībām, kaitēkļiem un nezālēm. Tāpēc autore radījusi palīgu dārzkopjiem cīņā par veselu dārzu. Svarīgākais – nekļūdīgi un savlaicīgi atpazīt kaitēkli, lai varētu izmantot iedarbīgāko tā ierobežošanas metodi. Un te nāk talkā grāmatā apkopotie precīzie apraksti un detalizētās fotogrāfijas. Izdevumā iekļauti plašāk audzēto kultūraugu izplatītāko kaitēkļu un slimību apraksti.

Izdevuma priekšrocība ir tā, ka tajā ietvertas atsevišķas nodaļas par augu slimībām un kaitēkļiem dāļdārzos, sakņu un augļu dārzos. Īpaša nodaļa veltīta drošai augu aizsardzības līdzekļu lietošanai un iepazīstina ar dažādām aizsardzības metodēm kaitīgo organismu ierobežošanā. Apskatītās metodes pārsvarā ir profilaktiskas un dabai draudzīgas. Grāmatas noslēgumā atrodams slimību un kaitēkļu nosaukumu rādītājs. Izdevumā izmantotā valoda nodrošina ērtu grāmatas izmantojumu plašam interesentu lokam, jo autore apzināti izvairījusies no sarežģītas zinātniskas terminoloģijas.

<https://www.saimnieks.lv/raksts/anitras-lestlandes-darzkopibas-gramata-kaitekli-un-slimibas>

Atslēgvārdi

augu slimības; augu parazīti; augu aizsardzība

Zakriževska-Belogrudova, Maija. Stresa anatomija : metodes un ieteikumi dzīvei un darbam. Rīga : Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola "RISEBA", 2021. 156 lpp. ISBN 9789984705521.

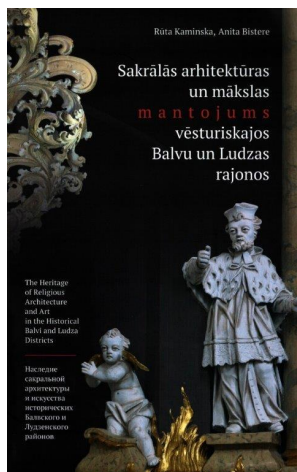
Klajā nākusi augstskolas "RISEBA" pasniedzējas, profesores, Dr. psych. Maijas Zakriževskas-Belogrudovas jaunākā grāmata "Stresa anatomija. Metodes un ieteikumi dzīvei un darbam". Jau grāmatas sākumā autore uzsver – lai gan stress ir neatņemama ikviena cilvēka dzīves sastāvdaļa, tomēr par stresu visbiežāk tiek runāts negatīvā kontekstā, norādot, ka to nepieciešams vadīt un pārvarēt. Lai cīnītos ar nelabvēlīgo stresa ietekmi, palīdz izpratne par tā simptomiem, reakcijām, nelabvēlīgajiem, kā arī labvēlīgajiem aspektiem. Kā stresu pastiprinošus apstākļus autore min neprognozējamās mūsdienu dzīves pārmaiņas, kas saistītas ar kopējām pasaules ekonomikas un dzīvesveida izmaiņām, t. sk. Covid-19 pandēmijas ietekmi uz cilvēku ikdienas dzīvi, darba attiecībām un veselības stāvokli. Grāmatas pirmajā sadaļā atrodams stresa teoriju un pētījumu apskats. Daudz uzmanības veltīts stresam darbavietā, kā arī veselības un stresa mijiedarbībai. Savukārt otrā sadaļa sniedz ieskatu praktiskajā stresa vadīšanā un piedāvā metodes un rīkus stresa regulēšanai. Informācija pasniegta viegli uztveramā formā, izdevums adresēts plašam interesentu lokam, lai gūtu iedvesmu ikdienas dzīves līdzsvara uzlabošanai. Tekstuālo informāciju papildina izsmeljošas infografikas.

<https://www.riseba.lv/lv/zakrivevskas-belogrudovas-stresa-anatomija-tagad-ari-gramatnicas>

Atslēgvārdi

stresa psiholoģija; stresa fizioloģija; stresa pārvaldība

Ingrīda Peldekse

Kaminska, Rūta, Bistere, Anita. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Balvu un Ludzas rajonos. Rīga : Neputns, 2021. 511 lpp. ISBN 9789934601156.

Labi pazīstamās apgāda "Neputns" sērijas "Mākslas pieminekļi Latvijā" jaunākā grāmata veltīta Balvu un Ludzas rajonu sakrālajai arhitektūrai un mākslai. Izdevuma autore – Rūta Kaminska un Anita Bistere – piedāvā detalizētu ieskatu Ziemeļlatgales baznīcu mākslā no 17. gadsimta beigām līdz 20. gadsimta vidum. Galvenokārt tās ir baznīcas, sinagogas, kapliņas, lūgšanu nami – kopskaitā 66 sakrālās celtnes. Saskaņā ar jau iedibināto izdevumu sērijas struktūru, grāmatā atrodami dievnamu plāni, vēsturiski ieskatī un fotogrāfijas. Liela fotouzņēmumu daļa ir attiecināma uz 20. gadsimta 20.–30. gadiem, aplūkojamas arī 20. gadsimta 70. un 80. gadu fotogrāfijas, kurās redzami gan ēku ārskati, gan iekšskati, gan atsevišķi priekšmeti (daļa no tiem – zuduši). Visplašāko attēlu klāstu veido neseno laiku fotofiksācijas, kuru autore lielākoties ir Marika Vanaga. Vizuālā materiāla kopainu papildina dievnamu projekti, zīmējumi un skices. Grāmatā iekļauta terminu vārdnīca, avotu un literatūras saraksts, personu rādītājs, kā arī teksta kopsavilkums angļu un krievu valodā.

"Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Balvu un Ludzas rajonos" ir jau vienpadsmitais sējums sērijā "Mākslas pieminekļi Latvijā", kura tika iedibināta 2006. gadā. Pārējie Latgales kultūrvēsturiskā novada dievnami aplūkojami iepriekšējos izdevumos par Aizkraukles, Jēkabpils, Krāslavas, Preiļu un Daugavpils rajoniem:

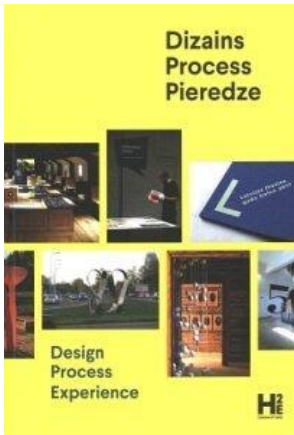
- Putniņa, Māriete. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Aizkraukles un Jēkabpils rajonos. Rīga : Neputns, 2018. 366 lpp.;
- Kaminska, Rūta, Bistere, Anita. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajā Krāslavas rajonā. Rīga : Neputns, 2015. 319 lpp.;
- Kaminska, Rūta, Bistere, Anita. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajā Preiļu rajonā. Rīga : Neputns, 2013. 279 lpp.;
- Kaminska, Rūta, Bistere, Anita. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums Daugavpils rajonā. Rīga : Neputns, 2006. 295 lpp.

<https://shop.neputns.lv/products/sakralas-arhitekturas-un-makslas-mantojums-vesturiskajos-balvu-un-ludzas-rajonos>

Atslēgvārdi

sakrālais mantojums; kristīgā māksla; sakrālā arhitektūra; Latgales kultūrvēsture

Toms Herings

Dizains. Process. Pieredze = Design. Process. Experience. Rīga : H2E, 2021. 221 lpp. ISBN 9789934866296.

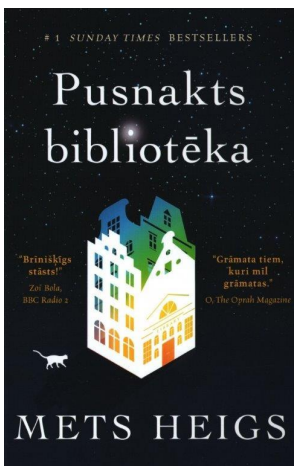
Latvijā dizainam veltīti izdevumi interesentus priecē salīdzinoši reti, tāpēc noteikti ir vērts pievērst uzmanību jaunākajai nozares grāmatai “Dizains. Process. Pieredze”, kas veidota ar mērķi paplašināt sabiedrības interesi un izpratni par šo jomu un tās paliekošo nozīmi. Grāmatas izdevējs ir Latvijā plašu atpazīstamību un atzinību guvusī dizaina studija “H2E”, kuras ilggadējās darbības veikumu kontā rodami visu dizaina jomu un visdažādākā mēroga projekti un pasūtījumi, to vidū – vairāku Latvijas pilsētu, iestāžu, muzeju, ekspozīciju, drukāto izdevumu, interjeru, vides objektu vizuālās identitātes formulēšana un īstenošana. Izdevumā studijas komanda dalās ar pieredzes, izpratnes un mērķu stāstiem. Konkrēta projekta – Alūksnes Bānīša stacijas ekspozīcijas – tapšanas gaita iekļauta kā atsevišķa grāmatas nodaļa, kas labi ilustrē dizaina procesu norisi studijas radošajā komandā. Noslēdzošajā nodaļā “Pieredze” ar vērtējumiem par Latvijas dizaineru sniegumu un dizaina jomu kopumā dalās 2019. gada Dizaina gada balvas starptautiskās žūrijas locekļi. Mazāk pieredzējušam vietējam dizaina jomas speciālistam vai interesentam izdevums varētu kalpot gan kā iedvesmas, gan praktisku uzziņu avots. Izdevums ir bagātīgi ilustrēts; teksts latviešu un angļu valodā.

<http://h2e.lv>

Atslēgvārdi

Latvijas dizains un fotogrāfija; dizaina studija “H2E”

Madara Freivalde

Heigs, Mets. Pusnakts bibliotēka. Rīga : Zvaigzne ABC, 2021. 302 lpp. ISBN 9789934094446.

Mēs katrs dzīvojam savu dzīvi. Tomēr laiku pa laikam iedomājamies, kā būtu dzīvot citādi, izdzīvojot kāda cita dzīvi, – nereti šķiet, ka otram vienmēr klājas labāk, ir vairāk veiksmes, viss izdodas. Sociālie mediji un ziņu portāli uzbūvē ideālo pasauli, kāda patiesībā nemaz nepastāv, bet košās reklāmas un skaistie attēli reizēm liek mums justies slikti. Ja mēs iekāptu otra cilvēka dzīvē, vai beidzot justos labāk? Vai tā tiešām būtu dzīve, kuru vēlamies dzīvot? Nav viegli uzminēt, kas tieši mūs dara laimīgus un kuras būs pareizākās izvēles.

Arī grāmatas galveno varoni Nora satrauc šie jautājumi, jo pašas dzīve viņai šķiet garlaicīga, pat nepanesama, turklāt mainās vien uz sliktu pusi. Ik pa brīdīm Nora iedomājas, kāda būtu viņas dzīve, ja būtu veiktas citas izvēles un viņas dzīvesstāsts būtu citādāks? Saprotot, ka nevēlas dzīvot tādu dzīvi, kāda viņai ir šobrīd, sieviete nolemj aiziet no dzīves 35 gadu vecumā. Brīdī, kad Nora vēlas no savas dzīves atvadīties, tieši pusnaktī viņa nonāk bibliotēkā, kur satiek Misi Elmu. “Pusnakts bibliotēkā” Nora atrodas uz robežas starp dzīvi un nāvi. Šajā bibliotēkā ir bezgalīgi daudz grāmatplauktu, un katra no tām piedāvā iespēju izmēģināt citu dzīvi, kuru Nora būtu varējusi dzīvot. Sākotnēji sievietei rodas daudz ideju un viņa labprāt izdzīvo dzīves, kuras, pēc viņas domām, ir ideālas. Savas izvēles Nora veic emociju un notikumu vadīta. Pateicoties “Pusnakts bibliotēkai”, Nora piedzīvo vairākas savas “ideālās” dzīves versijas, taču ilgstoši tajās neuzkavējas. Ja sākumā viņa ir pārliecināta, ka zina, kādu dzīvi vēlas, tad vēlāk saprot, ka šis uzdevums kļūst arvien grūtāks un savu ideālo dzīvi vairs nemaz nespēj iztēloties. Norai nācās atcerēties mazās lietas, notikumus, emocijas, kuras viņai sagādāja prieku un kuru dēļ būtu vērts atgriezties savā dzīvē.

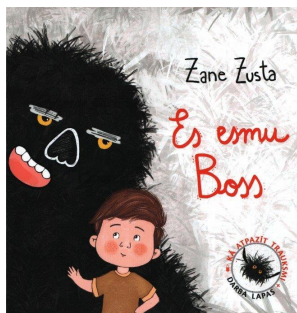
Grāmatu iesaku izlasīt ikvienam, jo pieļauju, ka Noras stāsts nevienu neatstās vienaldzīgu. Mums katram atliek vien spert mazliet citādu soli, lai mūsu dzīvesstāsts būtu citāds. Tikai mēs paši spējam mainīt savu dzīves uztveri un virzību, un arī mazas pārmaiņas spēj mainīt mūsu dzīvesstāstu. Ja šobrīd jums šķiet, ka nedzīvojat savu labāko dzīvi, padomājiet, ko var mainīt, un sāciet ar mazumiņu. Mums vairāk jādomā par to, kurp gribam iet, nevis par to, kur esam bijuši. Grāmata iedvesmo un liek aizdomāties par to, ka dzīve nav jāsaprot, tā ir jādzīvo!

<https://www.tvnet.lv/7273364/pusnakts-biblioteka-gramata-tiem-kam-patik-gramatas>

<http://sienakaudze.lv/2021/07/mets-heigs-pusnakts-biblioteka>

Atslēgvārdi

angļu romāni

Zusta, Zane. Es esmu boss : kā atpazīt trauksmi. Rīga : Zvaigzne ABC, 2021. 63 lpp. ISBN 9789934092473.

Kad abi ar vecāko dēlu ieraudzījām šo grāmatu grāmatnīcā, interesi par to viņš izrādīja uzreiz, un tas nepārsteidza, jo uz grāmatas vāka redzams gan zēns, gan briesmonim līdzīgs radījums. Piecgadīgajam dēlam uzreiz gribējās šo grāmatu pašķirstīt un izlasīt. Brīdī, kad izlasīju viņam priekšā grāmatas nosaukumu, dēls atbildēja, ka viņš grib uzzināt, kurš ir tas boss un kāpēc. Paņēmām grāmatu bibliotēkā un sākam to lasīt. Sācumā dēlam neatklāju, ar kādu mērķi šī grāmata uzrakstīta. Kad pirmo reizi to kopā izlasījām, jautājumi bija vairāki – kāpēc Elvisam (grāmatas galvenajam varonim) gribas visu laiku mazgāt rokas? Vai tāpēc, ka tagad plosās vīruss? Kāpēc puisim ir jādodas ceļojumā ar ģimeni? Vai tāpēc, ka viņi dara tāpat kā mēs brīvdienās? Kāpēc Elviss sēž pie mašīnas stūres? Viņš taču nevar aizsniegt pedāļus.

Saprotams, ka mans dēls nemaz nepievērsa uzmanību trīs burtu savirknējumam OKT (obsesīvi kompulsīvie traucējumi), kas grāmatas lappusēs izskanēja vairākkārt. Patiesībā Zanes Zustas jaunā grāmata "Es esmu boss" sarakstīta tieši par šiem traucējumiem (obsesija tiek skaidrota kā "lipīgās", neaicinātas, uzmācīgas domas, bet kompulsijas – darbības, kuras jāveic, lai "lipīgās" domas liktos mierā) un kā ar tiem tikt galā.

Kad grāmatu izlasījām, pastāstīju dēlam par OKT ko vairāk. Norunājuši ilgu laiku, atklājām, ka šādas domas patiesi mēdz ikdienas dzīvē piezagties, un ar ģimenes atbalstu un lielu gribasspēku no OKT var atbrīvoties. Tiesa, ne visiem šīs domas rada arī trauksmi. Dēls pastāstīja, ka viņam roku mazgāšana ir pašsaprotams process pēc katras atgriešanās mājās, līdz ar to ir skaidrs, ka zēns pamazām sāk sevi izprast un pēc šīs grāmatas izlasīšanas būs sapratis, ka vecākiem var stāstīt arī par bažām, dūsmām un nesaprašanās, kas bērnu skar viņa ikdienas dzīvē.

Grāmatas ilustrācijas ir nedaudz mulsinošas – vairākos atvērumos redzami mikrobi. Manam dēlam likās, ka grāmata būs par pandēmijas vīrusu, kurš šobrīd izplatās un ir populārs. Taču tas ļāva mums pārrunāt grāmatu un saprast to, ka mikrobi ir visapkārt, un ne tikai pandēmijas laikā, bet arī ikdienā; ka ir cilvēki, kuriem roku mazgāšana ir nevis ikdienišķa lieta, bet trauksme, ka rokas atkal netīras.

Man kā mammai ir patiess prieks par šādu grāmatu, kurā vienkāršā un ikvienam saprotamā veidā izskaidrotas ne tik vienkāršas lietas, šajā gadījumā – OKT. Grāmatas beigās pievienotas arī darba lapas, kuras palīdz cīnīties ar "Dumeni" (tā Elviss Boss nosauca savus traucējumus) un trauksmi. Grāmata tapusi sadarbībā ar izcilo bērnu psihiatru Ņikitu Bezborodovu un psiholoģi, kognitīvi biheiviorālās terapijas speciālisti Gunitu Kleinbergu. Raidījumā "Ģimenes studija" var iepazīties ar grāmatas autori un speciālistiem, kuri par OKT pastāsta vairāk:

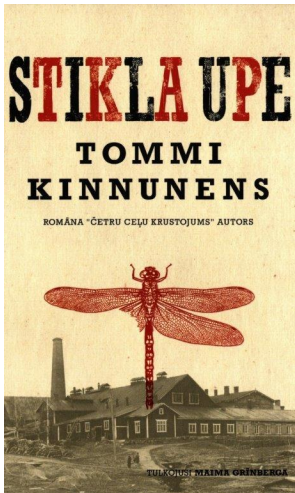
<https://www.youtube.com/watch?v=hSL52UHjLg>

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/gimenes-studija/obsesivi-kompulsivie-traucejumi.-par-tiem-palidz-runat-zanes-zus.a146346>

Atslēgvārdi

latviešu proza bērniem; obsesīvi kompulsīvie traucējumi bērniem

Anda Saldovere

Kinnunens, Tommi. Stikla upe : trīs dienu romāns. No somu valodas tulkojusi Maima Grīnberga. Rīga : Zvaigzne ABC, 2021. 269 lpp. ISBN 9789934094071.

Otrā Tommi Kinnunena grāmata ļauj nostiprināt pārliecību par autora īpašo vietu somu un visas Eiropas literatūrā – viņš neraksta viegla, izklaides satura literatūras cienītājiem. Kinnunena grāmatas neizdodas vienkārši izlasīt, nolikt atpakaļ grāmatplauktā un aizmirst. Turklāt, noliekot malā izlasīto, jau gaidi nākamo. Apakšvirsraksts vēsta – trīs dienu un trīs cilvēku romāns. Un tiešām, ar to ir gana, lai rastos izpratne par visas dzimtas likteņiem – kā šķirstot senu ģimenes albumu. Kaut autora doma, skandināviem raksturīgi, netiek ietērpta garos, izvērstos aprakstos, tēlu un notikumu vizualizācija ir tik spilgta, ka šķiet – redzēta filma. Visai aprauti, īsi teikumi, bet ārkārtīgi bagāta satura ietilpība. Savu romānu sižetus autors smeļas Somijas vēsturē – tie ir valstij tik smagie pagājušā gadsimta 40.–50. gadi, neilgi pēc Otrā pasaules kara. Romāna centrā – Tīneļu ģimenes bērni – garīgi atpalikušais Jusi (var vien piekrist kādam romāna lasītājam, kurš viņa tēlu salīdzinājis ar pie mums Latvijā pēdējā laikā tik populāro Andra Kalnozola “Kalendāru”) un viņa māsa Helmiņa un Railija; katrs ar savu atšķirīgo, tomēr skaudro likteni. Pārējie tēli atklājas pastarpināti, bet ar to ir pietiekami, lai kļūtu saprotama dzimtas traģika un loģiskie tās cēloņi. Romāns vēsta par ģimenes locekļu attiecībām gan savā starpā, gan ar pārējo pasauli; tas ir stāsts par noslēpumiem, alkām, ilgām, sapņiem, sāpēm un gaidām, neprasmi sarunāties, par bailēm paust vārdos patiesās jūtas un mīlestību. Bezgalīga, kaut vārdos neizteikta, sirsnība – tik nemanāma un trausla, jūtama vien pusvārdā un rīcībā...

Atsevišķs un patstāvīgs “tēls”, kas pielīdzināms teju suverēnai valstij, – stikla fabrika Somijas laukos, kuras darbībā bez izvēles iesaistīts viss ciems, un kas neļauj nepakļauties tajā noteiktajai lietu kārtībai, kur valda stingri iedibinātas tradīcijas, skarbi attiecību noteikumi un citas izvēles ir gandrīz neiespējamās. Un arī paradokss – raupjums cilvēku attiecībās kontrastē ar filigrāni smalku trauslumu un pietāti attiecībās ar stiklu un visu tam pakārtoto.

“Pats neauglīgākais pasaulē ir prātot par to, kur nekas nav padarāms. Visiem cilvēkiem notiek lietas, no kurām daļa ir labas, un daļa nav. Ir velti prātot, kādi iemesli pie tām noveda, jo neviens nedz iepriekš zina, nedz pēc tam var mainīt. Tāpēc labāk ņemt dzīvi tādu, kāda tā nāk priekšā, izbaudīt arī sala dienas un neilgoties pēc tā laika, kāds prātā no bērnības vasarām. Nekā vairāk no dzīves dabūt nevar. Pastāvīgs ir tikai tas, kas ir šeit un pašlaik: fabrika un ciems, lausku slāņi zem kājām. Ārpus tiem ir tikai vārdos radīta pasaule, kurā *jā* ir precīzi tikpat iespējams kā *nē*.” Bet laiki mainās un pamazām tiem līdzī – arī cilvēki. Tāda lietu kārtība ir bijusi un būs, bet cik viegli to pieņemt? Par to ir viedoklis Kinnunenam.

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/radio-maza-lasitava/melnbalta-foto-sajuta.-tommi-kinnunena-romans-stikla-upe.a148232>

<https://www.tvnet.lv/7288668/stikla-upe-jauns-tommi-kinnunena-romans>

<https://sandrakoka.com/blog/2021/7/tommi-kinnunens-stikla-upe>

<http://naktskapitis.blogspot.com>

Atslēgvārdi

somu romāni

MAIJA MIGLA-STREIČA
NENOPIETNI NOPIETNIE
TV AIZKADRI

Migla-Streiča, Maija. Nenopietni nopietnie TV aizkadri. Rīga : Zvaigzne ABC, 2021. 224 lpp. ISBN 9789934094545.

Pēc nu jau ne vien žurnālistes, bet arī rakstnieces Maijas Miglas-Streičas pirmās grāmatas – atmiņu stāsta par viņas pašas dzimtu cauri gadsimtam “Matildes gadsimts” – nākamo grāmatu ļoti gaidīju. Lai gan žanrs un rakstības maniere pavisam cita, Migla arī šajā grāmatā sižetiski ir uzticīga atmiņu stāstiem, kas taču ir arī stāsti par visu mūsu vēsturi. Lai nošķirtu vairākus Latvijas Televīzijas un tās ēku pastāvēšanas periodus, grāmatai ir trīs daļas: Āģenes stāstiņi, Zaķusalas ritmi un Bilžu stāsti. Kaut gan biju šo televīzijas stāstiņu krājumu iztēlojusies nedaudz citādu – saturiski ietilpīgāku un nedaudz pamatīgāku, lasīt bija interesanti arī šo. Un droši vien autore darījusi pareizi, izvēloties grāmatā apkopot pārsvarā vieglas, asprātīgas epizodes no TV ikdienas, konkrēti – vairāku LTV skatītāju paaudžu gadu gaitā tik iemīļotās “Panorāmas” žurnālistu ikdienas. Līdzīgi kā skatuves mākslinieki vai mūziķi, arī žurnālisti pieder pie tautā tik mīļtajām radošajām profesijām, kuru pārstāvji laika gaitā daudzās TV vērotāju māsaimniecībās ieņēmuši teju ģimenes locekļu statusu, un, kā zināms, par atpazīstamiem cilvēkiem uzzināt ko nedaudz neparastu vai pat pikantu ir tik saistoši... Nosaukums raibajai epizožu mozaīkai iedots visai precīzi – jautri brīži cauri gadiem mijušies ar nostalgiski traģikomiskiem pārpratumiem. Bet, tā kā aprakstīts pārsvarā padomju periods, – varam nojaust, ka daudzas situācijas saistās ar tolaik neaizskaramām personībām, kuras nu jau labu laiku varam brīvi apspriest un notikušo uzlūkot ar smaidu, dažbrīd arī ar pārsteigumu – vai tiešām pirms nieka 30 gadiem varēja notikt kas tāds?! Vairāku TV aizkadru stāstiņu varoņi joprojām darbojas tajā pašā darba vietā un ir sastopami mūsu ekrānos. Iztēlojos, cik saistoša šī grāmata apvienojumā ar fotogrāfijām no personiskajiem arhīviem ir pašiem televīzijas cilvēkiem! Tajā pašā laikā skats uz lietām un cilvēkiem ir ļoti korekts, cenšoties neaizskart kādu no personībām, bet vien nekaitīgi un mīļi pavilkt uz zoba, lai kopā ar lasītāju atcerētos to, kā bija toreiz... senāk un arī gluži nesen. Jo pārpratumi taču notiek ikvienā darba kolektīvā un ar ikvienu no mums – būtu jauki tādus vieglus stāstus lasīt biežāk, jo īpaši – mūsu tik saspringtajā ikdienā, kad komiskā nav nemaz tik daudz, bet atmiņas par to padara dzīvi nedaudz vieglāk tveramu – prasme, kuru nebūtu par jaunu apgūt daudziem. Piedzīvotās nenopietnās un pārpratumu pilnās situācijas gan visai ātri piemirstam – tādēļ labi, ka ir tādi cilvēki kā Migla – ar labu atmiņu, mazu piezīmju kladīti un prasmi pasmaidīt arī par sevi. Kā būtu ar bibliotēku darbinieku atmiņu stāstiem? Pagaidām tādu nav daudz.

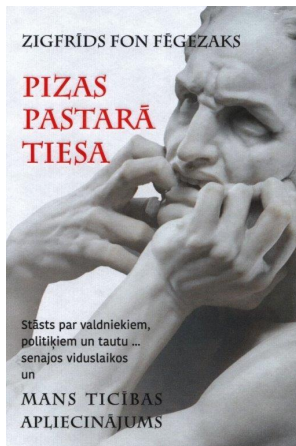
<https://klasika.lsm.lv/lv/raksts/gramatu-stasti/maijas-miglas-streicas-nenopietni-nopietnie-tv-aizkadri-un-krist.a149158>

<https://jauns.lv/raksts/izklaide/453486-skatitaju-iemilota-zurnaliste-maija-migla-streica-amizantos-stastinos-atklaj-tv-aizkadrus>

Atslēgvārdi

Latvijas Televīzijas programmu vēsture; televīzijas žurnālisti; humors plašsaziņas līdzekļos

Dārija Juškeviča

Fēgezaks, Zigfrīds fon. Pizas pastarā tiesa : stāsts. No vācu valodas tulkojis Pēteris Bolšaitis. Rīga : Laika grāmata, 2021. 183 lpp. ISBN 9789934511813.

Zigfrīds fon Fēgezaks, viens no pazīstamākajiem vācbaltiešu rakstniekiem (1888–1974), vairāk nekā 30 romānu, ceļojumu aprakstu un rakstu krājumu autors, latviešu lasītājiem kļuvis pazīstams ar apjomīgo tetraloģiju "Baltiešu gredzens" (vācu izdevuma nosaukums "Baltiešu traģēdija"). Nu mums ir iespēja iepazīt šī autora pavisam citāda rakstura darbu. Apjomā nelielā grāmatiņā ietver tik daudz dzīves gudrības un esamības jēgas, ka gribas to lasīt atkal un atkal, lai pēc iespējas labāk izprastu tās dziļos zemtekstus. Grāmatas tulkotājs Pēteris Bolšaitis atzīmē, ka autora rakstītais tapis laikā, "… kad tas savu dzimteni (Latviju) bija zaudējis uz visiem laikiem, savukārt adoptētā dzimtene Vācija bija karā nopostīta, bet mīļākais dēls kritis frontē. Tikmēr Nirnbergā notika process, kurā masu slepkava – uzvarētājs – tiesāja masu slepkavu – zaudētāju, savukārt "taisnīgie" šajā izrādē piedalījās, ignorējot visu, ko itin labi zināja". Darbs veidots kā alegoriska leģenda no dziļiem viduslaikiem, savukārt par personāžiem izmantoti tēli no Dantes Aligjēri "Dievišķās komēdijas". Acīmredzot tāpēc autors grāmatai piešķīris ironisku apakšvirsrakstu: "Stāsts par valdniekiem, politiķiem un tautu... senajos viduslaikos". Lai gan grāmata sarakstīta visai tālajā 1947. gadā, tā ir neticami mūsdienīga. Uz katra soļa atklājas cilvēces (un arī mūsu pašu) mūžam aktuālās rakstura īpašības – gan atklātās, gan slēptās. "Visus mocīja sirdsapziņa, katrs mēģināja sevi attaisnot, uzveļot vainu citam: katrs zināja ko sliktu pārņemt citam, lai izceltu gaismā pats savu krietnumu. Priecājās par cita nelaimi, jo tas līdzēja piemirst savējo. Cits citu apsūdzēja un, ar prieku norādot uz tuvākā netīro veļu, centās apslēpt savējo. Katrs cerēja attīrīties, ar dubļiem apmētājot citus."

Uz grāmatas vāka izlasāms arī otrais tās nosaukums: "Mans ticības apliecinājums" – atsevišķa šāda nosaukuma nodaļa lasāma grāmatas nobeigumā. Tā Fēgezaks nosaucis savu uzrunu, saņemot godalgu par šo literāro darbu. Tekstā izskan arī retorisks jautājums: "Kur mūsdienās atrodama patiesa brīvība, kur neuzpērkama taisnība, nelokāmas tiesības – un kur labestība, mīlestība, līdzjūtība? Tiek verdzināts brīvības vārdā, melots patiesības vārdā, taisnības vārdā veiktas netaisnības, bet miera vārdā bruņojamies nākamajam karam!".

Nobeigumā jāpiemin, ka tulkojums arī poligrāfiski ir ļoti pievilcīgs, pateicoties mākslinieces Daigas Brinkmanes gaumīgajam veikumam un perfekti izmantojot fragmentus no Žana Batista Karpo (*Jean Baptiste Carpeaux*) darba "Ugolino un dēli" un Gistava Dorē (*Gustave Dore*) grafikas.

<https://www.vitolufonds.lv/aktualitates/arhivs/bolsaitis-tulkojums-stipendija>

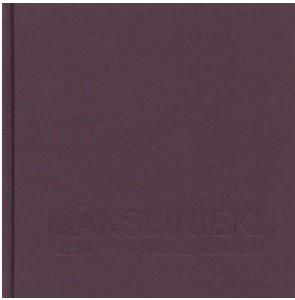
In Memoriam. Laikā, kad rakstīju pārdomas par šo grāmatu, saņēmām skumju ziņu, ka izcilais tulkotājs, ķīmiķis, sabiedriskais darbinieks un mecenāts Pēteris Bolšaitis (1937–2021) 11. septembrī devies mūžībā. Dzimis Latvijā, bet, kad viņa tēvs 1941. gadā izsūtījumā Sibīrijā mira, kopā ar māti un māsu izceļoja uz Austriju; kopš 1947. gada ģimene dzīvoja Venecuēlā. Bolšaitis bija izcils savā ķīmiķa profesijā, ko pierāda arī Venecuēlas augstākā apbalvojuma saņemšana. 1997. gadā ģimene atgriezās Latvijā. Saņēmis Triju Zvaigžņu ordeni. Iztulkojis arī jau minēto, slaveno Zigfrīda fon Fēgezaka "Baltiešu gredzenu", Nikos Kazantzaka "Kristus pēdējo kārdinājumu" un Džona Haidena "Pauls Šimanis. Minoritāšu aizstāvis". Bolšaitis arī pats sarakstījis vairākas grāmatas: "Pētera peripetijas", "Latvijas klusie varoņi" u. c. Bolšaitis allaž bijis mecenāts. Finansējis arī "Pizas pastaro tiesu", veltot to Vītola fonda Latvijas kluso varoņu stipendijām.

<https://skaties.lv/zinas/latvija/sabiedriba/muziba-devies-kimikis-un-vitolu-fonda-ziedotajs-peteris-bolsaitis>

Atslēgvārdi

vācbaltiešu vēsturiskā proza; Pēteris Bolšaitis

Iesaka Aelita Ramane (Pilsrundāles bibliotēka)

Ušča, Aina. Mākslinieki = Artists : Bauska, Iecava, Rundāle, Vecumnieki. Bauskas novads : Biedrība "Meistars Gothards", 2020. 179 lpp. ISBN 9789934231926.

Grāmata izdota 2020. gada nogalē un, pēc pašu autoru teiktā, ir līdz šim vērtīgākais viņu pandēmijas perioda izdevums. Grāmatas sastādītājas ir Inga Krolle, Ilga Balode un Indra Liepa. Izdevējs – Bauskas biedrība "Meistars Gothards".

Grāmatā ievietota informācija par 50 Bauskas apkaimes kultūrvēsturē nozīmīgiem gleznotājiem, grafiķiem un tēlniekiem, kuri dzīvojuši un darbojušies Bauskas, Iecavas, Vecumnieku un Rundāles novados. Izdevums turpina biedrības "Meistars Gothards" 2017. gadā īstenoto projektu "Pētījums – vizuālās mākslas mākslinieki Bauskas apkārtnē no 19. gadsimta sākuma līdz mūsdienām".

Grāmatā sniegta īsa informācija par katru autoru latviešu un angļu valodā, kā arī pievienotas katra mākslinieka dailradi raksturojošas fotogrāfijas. Fotogrāfi: Zenta Dzividzinska, Reinis Hofmanis, Arnis Indriks, Gvido Kajons, Anda Krauze, Jānis Pipars, Imants Urtāns.

Grāmatas formāts ļoti atšķiras no tradicionālajiem mākslas reprodukciju albumiem – izdevums ir tikai 180 lappušu biezis, sprīdi garš un plats, atturīgi violetā krāsā un lasītāju nenoslogo ar plašiem aprakstiem. Katram māksliniekam atvēlēts koncentrēts dzīves apraksts triju rindkopu apjomā, kuru papildina 2–5 mākslas darbu reprodukciju attēli kvalitatīvā poligrāfiskā izpildījumā.

Sākumā grāmatas sakārtojums radīja neizpratni, jo ir veidots hronoloģiski pēc autoru dzimšanas gadiem un iezīmē katra mākslinieka saistību ar novadu. Visai neparasti, vai ne? Rundāles novadu krājumā pārstāv 11 mākslinieki. Grāmatas lasītājos tas radīja nelielu interesi un patiesu pārsteigumu par mākslinieku daudzveidību. Rundālieši bija lepni, atpazīstot savus skolotājus vai kaimiņus, ar kuriem satiekas ikdienā. Esmu pateicīga biedrībai par Pilsrundāles bibliotēkas iesaisti materiāla par Rundāles māksliniekiem sagatavošanā. Rezultātā bibliotēkas novadpētniecības krājums papildināts ar vairākiem dzīvesstāstiem, bet īpaši jāpiemin kāda nejauši "atklāta" māksliniece. Proti, Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijā "Periodika", meklējot informāciju par bibliotēku, uzdūros Mērijai Bernerei, kura strādājusi par skolotāju Pilsrundāles vidusskolā, dzīves gaitā arī mainījusi vārdu (agrāk bijusi Marija Piliņa-Kindāle).

Grāmatu ieteiktu jebkuram – tā sniedz iespēju neklātienē tikties ar atpazīstamiem cilvēkiem un vietām, turklāt atklājas pārsteidzoši dažādie mākslinieku rokraksti, kuri izbaudāmi, pateicoties Jelgavas tipogrāfijas darba kvalitātei. Grāmatas tirāža ir tikai 1000 eksemplāri, to jau saņēmušas gandrīz visas četru iesaistīto novadu bibliotēkas.

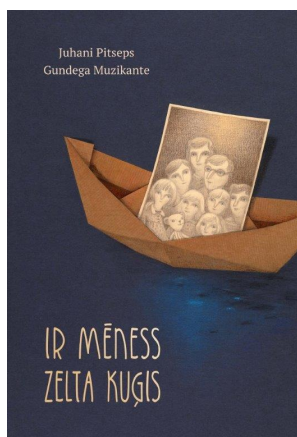
Piebilde. Projekts "Grāmata "Mākslinieki. Bauska. Iecava. Vecumnieki. Rundāle"" īstenots ar Valsts kultūrkapitāla fonda, Zemgales plānošanas reģiona, a/s "Latvijas Valsts meži", Bauskas novada domes, Rundāles novada domes, biedrības "RaDam", SIA "Kaskāde 19", SIA "Kvēle", SIA "LRS Mūsa", SIA "Ozolu optika", z/s "Celmi", z/s "Vaidelotes", Artūra Altberga, Raita Ābelnieka, Jāņa Dzelzkalēja, Ivetas Ļekūnes, Ingrīdas Slakteres un Induļa Šķibēļa atbalstu.

Par izdevuma iegādes iespējām interesēties Bauskas biedrībā "Meistars Gothards" (kontaktpersona Inga Krolle).

<https://www.bauskasdzive.lv/vietejas-zinas/izdod-gramatu-makslinieki-bauska-iecava-vecumnieki-rundale-18911>

Atslēgvārdi

mākslinieki; mākslas albumi; novadpētniecība

Pitseps, Juhani, Muzikante, Gundega. Ir mēness zelta kuģis. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2021. 136 lpp. ISBN 9789984238647.

Igauņu rakstnieks Juhani Pitseps un latviešu māksliniece Gundega Muzikante kopīgi radījuši grāmatu "Ir mēness zelta kuģis". Tas ir autoru skatījums uz laiku, kad 1944. gada rudenī Igaunijas un citu Baltijas valstu civiliedzīvotāji glābās no kara, dodoties bīstamā ceļā pāri jūrai uz Zviedriju. Bēgļu laivās galvenokārt bija bērni, sievietes un vecāki cilvēki. Tūkstošiem cilvēku devās pēdējo cerību ceļā. Dažiem tas bija arī pēdējais ceļš šajā saulē. Pitseps līcis uzsvāru uz Igaunijas bēgļiem, bet fonā parādās arī citu kaimiņvalstu vēsturiskās atmiņas ieskicējumi.

Šī ir viena no grāmatām, kuru ieteicams sarūpēt skolas vecuma bērniem, lai šķietami sausie vēstures fakti labāk saglabātos atmiņā caur dzīvi attēlotu cilvēku emocijām. Grāmata noteikti liekama līdzās Māras Zālītes bērības atmiņu romānam "Pieci pirksti" un lietuviešu autoru Jurgas Viles un Linas Itagaki grafiskajam romānam "Sibīrijas haiku". Mūsu un lietuviešu autores rāda baltiešu ceļu uz austrumiem, uz Sibīriju, savukārt Pitseps un Muzikante pievērsušies rietumu virzienam – Zviedrijas ceļam, par kuru dzirdēts un lasīts krietni mazāk. Grāmata stāsta par ģimeniskumu, sāpīgo šķiršanos no mīļā un zināmā, bēgot no draudīgā nezināmā, par bailēm un to pārdzīvošanu ar cieņpilnu stāju, par dažādiem rīcības motīviem un atšķirīgiem riska pilniem iznākumiem.

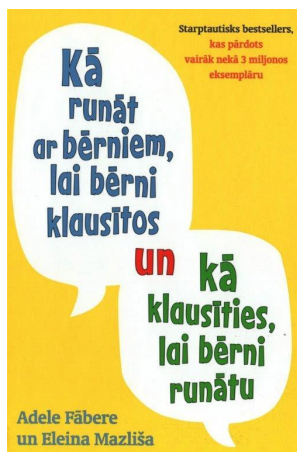
Īpaši vēlos izcelt grāmatas mākslinieces ieguldījumu šī stāsta noskaņas veidošanā. Muzikantes roka stāstu padarījusi gluži vai taustāmu un siltu. Ar estētiski gaumīgu zemes toņu krāsu palīdzību lasītājs tiek ievests gan tumšajā pagrabā bombardēšanas uzlidojuma laikā, gan zvejas laivas piesmakušajā, pelēkajā kravas tilpnē, gan rožainās nākotnes solījumā pie lotām. Pirkstu pieskārieniem ārkārtīgi patīkams arī grāmatai izvēlētais kvalitatīvais biežais papīrs.

https://www.diena.lv/raksts/kd/gramatas/izdota-igaunu-rakstnieka-juhani-pitsepa-gramata-_ir-meness-zelta-kugis_-14265540

<https://www.janisroze.lv/lv/jana-rozes-apgads/jra/berniem-un-jaunusiem/ir-meness-zelta-kugis.html>

Atslēgvārdi

igauņu stāsti bērniem; Baltijas vēstures stāsti

Fābere Adele, Mazliša, Eleina. Kā runāt ar bērniem, lai bērni klausītos un kā klausīties, lai bērni runātu. Rīga : Zvaigzne ABC, 2021. 352 lpp. ISBN 9789934089619.

Adeles Fāberes un Eleinas Mazlišas grāmata pirmoreiz izdota jau pirms vairāk nekā 40 gadiem, bet vien tagad sagaidīts tulkojums latviešu valodā. Abas bērnu un pieaugušo saskarsmes ekspertes katra izaudzinājusi trīs bērnus un nu jau ir vecmāmiņas. Gadiem ilgi vadījušas seminārus par cieņpilnu komunikāciju ģimenē un skolā. Caur komiksiem, piemēriem un pieredzes stāstiem no semināru dalībnieku dzīves, ar vielu lasītāja pārdomām un maziem praktiskiem uzdevumiem grāmata māca sarunāties ar bērniem, bet galvenais – viņos ieklausīties.

Lasot grāmatu, pieaugušais var apgūt prasmi, kā palīdzēt bērnam pašam tikt galā ar negatīvām izjūtām, tās tomēr nenoliedzot, kā izrādīt dusmas, nenodarot pāri ne sev, ne apkārtējiem. Vecāki, kuri sadarbojas ar saviem bērniem, palīdz arī viņiem rast vēlmi sadarboties. Grāmata noteikti nav brīnumnūjiņa, kas palīdz atrisināt visu vienā mirklī, taču ilgtermiņā noteikti var uzlabot to, kā cilvēki risina konfliktus ģimenē un kolektīvā ar bērniem, ja vien speciālistu ieteiktās metodes un modeļus izmanto pareizi.

Darba saturs ir mūsdienīgs un aktuāls arī pēc daudziem gadiem kopš pirmizdevuma, jo nav vienkārši uzrakstīta teorija, bet gan pārbaudīta ilgtermiņa prakse. Izdevuma pēdējā nodaļa "Nākamā paaudze", kuru veidojusi Fāberes meita, ir grāmatas papildinājums, kurš vēl vairāk apstiprina to, ka runāt ar bērnu un klausīties viņā, lai veidotu cieņpilnas attiecības un audzinātu par sevi pārliecinātu cilvēku, ir pārlaicīga metode. Šī, visticamāk, būs grāmata, kuru vecāki vēlēsies novietot savā grāmatplauktā atkārtotai pārlasīšanai. Turklāt ieteiktās metodes noderīgas ne tikai ģimenē, bet arī pirmsskolas izglītības iestādē un skolā, kur bērns uzturas lielu daļu dienas un izglītojas. Kā runāt ar bērniem un klausīties viņos – tā ir nepieciešama prasme ikvienam pieaugušajam.

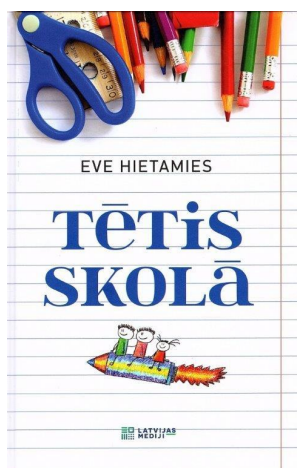
Patiesi tikt galā ar jūtām ir īsta māksla, taču ļoti noder, ja šīs mākslas apgūšanā nāk talkā pārbaudītas vadlīnijas un pamatprincipi, kas papildināti gan ar pozitīviem stāstiem, gan neizdevušās pieredzes izklāstiem. Par to visu – grāmatā.

<https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/190145-ka-runat-ar-berniem-lai-berni-klausitos-un-ka-klausities-lai-berni-runatu.html>

Atslēgvārdi

vecāki un bērni; bērnu audzināšana un psiholoģija; komunikācija ģimenē un skolā

Hietamies, Eve. Tētis skolā. Rīga : Latvijas Mediji, 2021. 424 lpp. ISBN 9789934759770.

Somu autore Eves Hietamies grāmata "Tētis skolā" ir gaidīts turpinājums lielu lasītāju atsaucību guvušajām grāmatām "Tētis uz pilnu slodzi" un "Tētis diviem". Pasanenu ģimenē, tēva un dēla savienībā, ir jauni, būtiski notikumi – Pāvo dodas pirmajā klasē. Līdz ar dēla skolas gaitu uzsākšanu Anti saskaras ar daudziem jauniem izaicinājumiem un piedzīvojumiem. Atgādināšu, ka karsto punktu žurnālists un vispār "normāls vecis" Anti Pasanens savulaik gatavojās kļūt par jauno tēvu, taču negaidīti nonāca vientuļā tēva lomā. Ar to visa viņa dzīve sagriezās kājām gaisā. Sieviete vismaz ir grūtniecības laiks, lai sagatavotos gaidāmajām bezmiega naktīm, autiņiem, rotaļlietām un bērna attīstības un miega fāzēm. Taču vīrietim, kurš nav diez ko iejūtīgs pret savu sievu grūtnieci, iespējamā sagatavošanās paskrējusi secen. Pirmajā grāmatā Anti tika pāri zīdaiņa posmam un ieguva savu atbalsta komandu. Otrajā grāmatā dēlēns Pāvo devās uz bērnudārzu, kamēr tētis centās nesajukt prātā, sagādīšanās pēc apgūstot arī meiteņu audzināšanas īpatnības. Trešās grāmatas nosaukums jau visu pasaka priekšā – Pāvo sasniedzis skolas vecumu. Arī šajā posmā tētim jāapgūst daudz jauna un vienlaikus jācenšas neproject uz dēlu viņa paša skolas laikā gūtās psiholoģiskās traumas. Lai arī īsais atskats uz iepriekšējās divās grāmatās notikušo palīdz ātri uzzināt svarīgāko par galvenajiem grāmatas tēliem, šķiet, lasītājs zaudēs daudz iespējami iegūstamā prieka, ja pirms trešā izdevuma atstās neizzinātu pirmo un otro grāmatu. Anti izturējies bērna pirmos septiņus gadus, izdzīvojot trauksmaino tempu un apjomīgo informācijas gūzmu, taču skolas laiks liek tēvam sabrukt. Un atkal Anti palīdz viņa "kopiena", jo bērnu neaudzina tikai mamma un tētis – bērna izaugšanai patiesi noder liela cilvēku kopa.

Caur humoru un ļoti reālistiskiem, dzīvē visnotaļ iespējamiem kurioziem lasītājs iegūst ne vien vieglu izklaidi, bet arī vielu pārdomām. Grāmata, visticamāk, īpaši varētu piesaistīt pirmklasnieku vecākus, bet noteikti aizraus arī tos, kuru bērniem līdz skolai vēl kāds laiciņš jāpagaida vai mācības jau sen aizmirsušās.

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/tetis-skola-gramata-par-skolas-laika-satraukumiem-no-vecaka-perspektivas.a420568>

Atslēgvārdi

somu stāsti bērniem